

האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

מבוא לבטחון סוציאלי - 3306

תאריך עדכון אחרון 17-11-2013

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: בוגר

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: עבודה סוציאלית

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 2

סמסטר: סמסטר ב'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): ד"ר אבישי בניש

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: avishai.benish@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: לפי תיאום מראש

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

הקורס עוסק במערכות הביטחון הסוציאליות השונות, נועדו להבטיח את הכנסתם וכן לשמור על רמת חייהם של יחידים ושל משפחות ולהגן עליהם מסיכונים כלכליים-חברתיים. הדיון בקורס יתמקד בתהליך התפתחותן של המערכות לביטחון סוציאלי, התוכניות הכלולות בהן, מאפייניהן ואופן השפעתן על רווחת האוכלוסייה.

מטרות הקורס:

מטרת הקורס היא להקנות לתלמידים מסגרת מושגית, ידע וכלים להבנת מערכת הביטחון הסוציאלית בישראל.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

1. לעמוד על מאפייני מערכות ביטחון סוציאליות
2. לתאר ולהשוות בין מאפיינים שונים של תכניות ביטחון סוציאליות
3. לבחון באופן ביקורתי ולנתח עקרונות מנחים במערכות ביטחון סוציאליות בארץ ובעולם
4. לנתח את מגמות ההתפתחות השונות העיקריות במערכות ביטחון סוציאליות בהקשר של אוכלוסיות שונות כגון: קשישים, משפחות עם ילדים, אנשים עם מוגבלויות, תעסוקה והכנסה ונגישות לזכויות חברתיות.

דרישות נוכחות (%) :

100% נוכחות מלאה

שיטת ההוראה בקורס: הרצאות

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

1. ביטחון סוציאלי ועובדים סוציאלים
2. ביטחון סוציאלי- מושגי יסוד:
- א. מה ביטחון סוציאלי: הגדרה ומטרות
- ב. דפוסי מערכות ביטחון סוציאליות
- ג. מערכת הביטחון הסוציאלית בישראל
- ד. תמורות במערכת הביטחון הסוציאלית
- ה. סוגיות בביטחון הסוציאלית: הונאה
3. רשת הביטחון הבטחת כנסה
4. ביטחונם הסוציאלית של קשישים
5. ביטוח סיעודי לקשישים
6. ביטחונם הסוציאלית של אנשים עם מוגבלויות
7. ביטחונם הסוציאלית של מובטלים

8. ביטחונם הסוציאלי של משפחות עם ילדים
9. נגישות לזכויות חברתיות, בירוקרטיה וביקורת שיפוטית
10. השפעות מערכות הביטחון הסוציאלי

חומר חובה לקריאה:

חומר חובה לקריאה:

1. ביטחון סוציאלי ועובדים סוציאליים

- וייס-גל, עידית וג'וני גל (2011) פרקטיקת מדיניות בעבודה סוציאלית. ירושלים: מאגנס, עמ' 1 - 6, 32 - 43.

2. ביטחון סוציאלי - מושגי יסוד

א. מהו ביטחון סוציאלי: הגדרה ומטרות

- ג'י. (תשס"ה). ביטחון סוציאלי בישראל. ירושלים: מאגנס, עמ' 5 - 16.

ב. דפוסי מערכות ביטחון סוציאלי

- גל, ג'י. (תשס"ה). ביטחון סוציאלי בישראל. ירושלים: מאגנס, עמ' 16 - 23.

ד. תמורות במערכת הביטחון הסוציאלי

- דורון, א. (תשס"ז). עיצוב מדינת הרווחה בישראל 2000-2005. בתוך: אורי אבירם, ג'וני גל ויוסף קטן (עורכים) מדיניות חברתית בישראל, מגמות סוגיות ירושלים: מרכז טאוב. עמ' 33 - 57.
- דהן, מ. (2011) מדיניות כלכלית במשבר: הגיעה החורף והמשק בלבוש אביבי. משפטים, מ:2, 571 - 600.

ה. סוגיות בביטחון סוציאלי: הונאה

- דורון, א. (2010). שימוש לרעה והונאה במערכת הביטוח הלאומי. ביטחון סוציאלי, 84, 54 - 78.

3. רשת הביטחון: הבטחת הכנסה

- גל, ג'י. (תשס"ה). ביטחון סוציאלי בישראל. ירושלים: מאגנס, עמ' 116 - 131.

4. ביטחונם הסוציאלי של קשישים

- גל, ג'י. (תשס"ה). ביטחון סוציאלי בישראל. ירושלים: מאגנס, עמ' 40 - 63.
- לילך לוריא, "הפרטת הפנסיה התעסוקתית בישראל", עתיד להתפרסם בספר: מדיניות ההפרטה בישראל: אחריות המדינה והגבולות בין הציבורי לפרטי, מכון ון ליר, 2012. קריאת החובה היא עמ' 11 - 31 (אין צורך לקרוא את הערות השוליים).

6. ביטחונם הסוציאלי של אנשים עם מוגבלות

- גל, ג'י. (תשס"ה). ביטחון סוציאלי בישראל. ירושלים: מאגנס, עמ' 64 - 77.
- מור, ש. (2008). לקראת רדיקליזציה של קצבת נכות כללית. בתוך מ. אייזנשטדט וג. מונדלק (עורכים). העצמה במשפט (91 - 158). תל אביב: נבו.

7. ביטחונם הסוציאלי של מובטלים

- גל, ג'י. (2004). על מטוטלת ביטוח האבטלה בישראל, 1972 - 2003. ביטחון סוציאלי, 67, 67 - 109.

8. ביטחונם הסוציאלי של משפחות עם ילדים

- גל, ג'. (תשס"ה). ביטחון סוציאלי בישראל. ירושלים: מאגנס, עמ' 96 - 113.
- אופיר, מ. ואליאב, ת. (2005). קצבות הילדים בישראל: מבט היסטורי וראייה בינלאומית. ירושלים: המוסד לביטוח לאומי.

9. נגישות לזכויות חברתיות, בירוקרטיה וביקורת שיפוטית

- גל, ג'. (2007). על החשיבות של מיצוי זכויות. ביטחון סוציאלי, 73, 5 - 10.
- אלבשן, יובל (2003). נגישות האוכלוסיות המוחלשות בישראל למשפט. עלי משפט ג, 497 - 530.

10. השפעות מערכות הביטחון הסוציאלי

- גל, ג'. (תשס"ה). ביטחון סוציאלי בישראל. ירושלים: מאגנס, עמ' 131 - 143.

חומר לקריאה נוספת:

2. ביטחון סוציאלי - מושגי יסוד

א. מהו ביטחון סוציאלי: הגדרה ומטרות

- בן-ישראל, ר. (2006). ביטחון סוציאלי. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה, עמ' 25 - 34.
- בג"ץ 366/03 עמותת מחויבות לשלום וצדק חברתי נגד שר האוצר (ניתן ביום 12.12.2005).
- ועדת האו"ם לזכויות כלכליות, חברתיות ותרבותיות (2007). הערה כללית מס' 19 לעניין היקף פרשנותה של הזכות לביטחון סוציאלי.
- Fitzpatrick, T. (1999). Cash Transfers. In J. Baldock, N. Manning, S. Miller and S. Vickerstaff, Social Policy. Oxford: Oxford University Press, 253-284.
- McKay, S. and Rowlingson, K. (1999). Social security in Britain. Houndmills: MacMillan, 1-21.

ב. דפוסי מערכות ביטחון סוציאלי

- גל, ג'. (1999). ערכים, גמלאות קטגוריאליות ומורשות קטגוריאליות בישראל. בטחון סוציאלי, 56, 79 - 96.

ג. מערכת הביטחון הסוציאלי בישראל

- ג'וני גל (2010). מערכת הביטחון הסוציאלי. בן דוד דן. (עורך) (2010). דוח מצב המדינה - חברה כלכלה ומדיניות 2009, 233 - 260. ניתן למצוא בקישור:
• http://taubcenter.org.il/tauborgilwp/wp-content/uploads/H2009_Report_Social_Security_Chapter.pdf
- מערכת הביטוח הלאומי בישראל (נכון לינואר 2012). ירושלים: מינהל המחקר והתכנון. מצוי בקישור:
• http://www.btl.gov.il/Publications/Habituah_haleumi/Documents/charth12-h.pdf
- המוסד לביטוח לאומי (2012). סקירה שנתית 2011. ירושלים: מינהל המחקר והתכנון. מצוי בקישור: http://www.il.gov.btl/www/asp.aspx.default/Pages/2011/shnatit_Skira/Publications
- בנדלק, ז' ואחרים (2010). מערכת הביטחון הסוציאלי במבט בינלאומי: ישראל ומדינות ה-OECD 2009. ירושלים: מינהל המחקר והתכנון.

- ד. תמורות במערכת הביטחון הסוציאלי
- בן-ישראל, ר. (2006). ביטחון סוציאלי. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה, עמ' 276-289.
 - דהן, מ' וחזן, מ' (2012). סדרי העדיפויות בתקציב הממשלה. מאמר לקראת כנס "נשים מעצבות מדיניות" (עתיד להתפרסם ברבעון לכלכלה).
 - אסיסקוביץ, שרון (2007). גישת הפוליטיקה הבירוקרטית ומדינת הרווחה הישראלית. ביטחון סוציאלי 75, 39.
 - זעירא י' (עורך). (2009). גודלה הרצוי של הממשלה - בין כלכלה לפוליטיקה. ירושלים: המכון הישראלי לדמוקרטיה.
 - לקראת עיצובה של חברה ישראלית צודקת יותר (דוח ועדת טרכטנברג).
 - יונה, י' וספיבק, א' (2012). אפשר גם אחרת - מתווה לכינונה של חברה מתוקנת. תל אביב: הקיבוץ המאוחד.
 - גל, ג'. (2005). מרווחה ללא עבודה לעבודה עם יותר רווחה. ביטחון סוציאלי, 69, 5-10.
 - בניש, א. (2005) יישום תכנית ויסקונסין בישראל- היבטים משפטיים. עבודה, חברה ומשפט, יא, 121-154. קריאת החובה היא עמ' 121-126
 - בניש, א. (2008). מיקור חוץ בראי משפט ציבורי: הפרטת תוכניות "מרווחה לעבודה" ובעיית כשלי הפיקוח. משפטים, ל"ח:2, 283 - 349.
 - קורא, מ' (2004) שינויים במבנה מדינת הרווחה - מביטוח סוציאלי לשירות ממשלתי. ביטחון סוציאלי 67.

ה. סוגיות בביטחון סוציאלי: הונאה

- Walker, R. (2005). Social security and welfare. Maidenhead: Open University Press, 21-41.

3. רשת הביטחון: הבטחת הכנסה

- קורא, מ., גל, ג', וכהן, ר. (2007). מבט בינלאומי משווה של רשת הביטחון האחרונה בישראל. ביטחון סוציאלי, 74, 43 - 69.
- גל, ג'. ואחדות, נ. (2007). רשת ביטחון סוציאלי וחורים גדולים בה: המדיניות כלפי תוכניות הבטחת הכנסה. בתוך א. אבירם, ג'. גל וקטן, י. (עורכים). עיצוב מדיניות חברתית בישראל (59 - 100). ירושלים: מרכז טאוב לחקר המדיניות החברתית בישראל.
- מס הכנסה שלילי - שנה ראשונה: תוצאות השנה הראשונה ליישום החוק (2010)
- וייס, ע. (2000). השלכות חוק הבטחת הכנסה על תפקוד המחלקות לשירותים חברתיים: האם התממשו הציפיות? בטחון סוציאלי, 58, 76 - 96.
- בג"ץ 366/03 עמותת מחויבות לשלום וצדק חברתי נגד שר האוצר (ניתן ביום 12.12.2005).
- בניש, א' (2010) בג"ץ וקיום בכבוד: אפשר גם אחרת. ירושלים: המכון הישראלי לדמוקרטיה. <http://www.idi.org.il/BreakingNews/Pages/196.aspx>
- בג"צ 10662/04 סלאח חסן נ' המוסד לביטוח לאומי (לא פורסם, 28.2.2012)
- דורון א. וגל, ג'. (2004). מינימום לקיום בכבוד. ירושלים: קבוצת המחקר במדיניות חברתית, האוניברסיטה העברית.

4. ביטחונם הסוציאלי של קשישים

- גל, ג'. ופסח, ר. (2002). התפתחת מערכת הביטחון הסוציאלי לקשישים בישראל והשלכותיה. בטחון סוציאלי, 62, 114-141.
- דורון, א. (1995). דגם הביטחון הסוציאלי של בוורידג' והניסיון של ישראל. בתוך א. דורון, בזכות האוניברסליות (137 - 149). ירושלים: מאגנס.
- פלג, ד. (2006). הרפורמה במערכת הפנסיה, 2002 - 2004. ביטחון סוציאלי, 71, 84 - 108.
- טרקל, ע. וספיבק, א. (2001). הכיסוי הפנסיוני בישראל. רבעון לכלכלה, 48, 317 - 334.

• קופ, י. ובר-צורי, ר. (2008). קווים למדיניות זקנה בישראל: הזיקנה בין נטל לנכס. ירושלים: מרכז טאוב לחקר המדיניות החברתית בישראל.

5. ביטוח סיעודי לקשישים

- שטסמן, י. (2001). חוק ביטוח סיעוד לאחר שנים-עשרה שנה - בעיות ופתרונות. בטחון סוציאלי, 60, עמ' 8 - 30.
- שמיד, ה. ובורובסקי, א. (2000). סוגיות נבחרות בהספקת שירותי טיפול ביתי לקשישים במלאת עשור להפעלת חוק ביטוח סיעוד. בטחון סוציאלי, 57, 59 - 81.
- בייץ-מוראי, ש., זיפקין, א. ומורגנשטרן, ב. (1994). בחינת מבחן-הערכת-תלות בחוק ביטוח סיעוד. בטחון סוציאלי, 42, 100 - 117.

6. ביטחונם הסוציאלי של אנשים עם מוגבלות

- פלוריאן, ו. ודנגור, נ. (1999). סוגיות נבחרות במערכת השיקום בישראל. חברה ורווחה, י"ט, 193 - 214.
- גל, ג'. (2002). עקרון הפיצוי במערכת הביטחון הסוציאלי לאנשים עם מוגבלות בישראל והשלכותיו. עבודה, חברה ומשפט, ט', 115 - 134.
- ינאי, א. (2005). נפגעי עבירה בישראל: הוצאות כספיות שנגרמו עקב העבירה. בטחון סוציאלי, 68, 50 - 25.
- ינאי, א. (1993). הסיוע לאזרחים נפגעי פעולות איבה. בטחון סוציאלי, 40, 35 - 53.
- רימרמן, א., אברמי, ש., וארטן-ברגמן, ט. (2007). מדיניות כלפי אנשים עם נכויות: מחקיקה סוציאלית לחקיקת זכויות. בתוך א. אבירם, ג'. גל וקטן, י. (עורכים). עיצוב מדיניות חברתית בישראל (287 - 308). ירושלים: מרכז טאוב לחקר המדיניות החברתית בישראל.

7. ביטחונם הסוציאלי של מובטלים

- רוזנהק, ז. (2002). גלובליזציה, פוליטיקה מקומית ושינויים במדינת הרווחה: תוכנית ביטוח אבטלה בישראל. עבודה, חברה ומשפט, ט', 155 - 174.
- גל, ג'. (2002). האמנם נטל מרצון? סיפורה של ההתמודדות עם האבטלה (169-204). באר שבע: המרכז למורשת בן-גוריון, אוניברסיטת בן גוריון.
- פרנקל, א. (2001). דמי אבטלה בישראל: מגמות ושינויים בחקיקה 1985-2000. תל-אביב: מרכז אדווה.

8. ביטחונם הסוציאלי של משפחות עם ילדים

- אליאב, ת., אנדבלד, מ., גוטליב, ד., היילבורן, ג., טולנדנו, א., קצ'נובסקי, י. ושמלצר, מ. (2009). משפחות חד הוריות בישראל - תמונת מצב והצעות לשיפור. ירושלים: המוסד לביטוח לאומי.
- גל, ג'. ובן-אריה, א. (2002). תשלומי העברה ותמיכות למשפחות עם ילדים בפרספקטיבה משווה. בטחון סוציאלי, 63, 69 - 96.
- דורון, א. (2000). מיקוד גימלאות ביטחון סוציאלי: הניסיון של קיצבאות הילדים בישראל. חברה ורווחה, כ:1, 5 - 24.
- הרבסט, ע. (2009). "אנחנו תומכים בחוק משפחות חד-הוריות, במסכנים": חוק משפחות חד הוריות - מבט לאחור. בטחון סוציאלי, 80, 25 - 58.

9. נגישות לזכויות חברתיות, בירוקרטיה וביקורת שיפוטית

- ואן-אורשוט, ו. (1999). מגבלות המיקוד: על הסיבות מרובות המישורים לאי-מיצוי זכויות. בטחון סוציאלי, 56, 193 - 208.
- גל, ג'. שלו, מ. אייזנשטדט, מ. (2009). בזכות האוניברסאליות? מיצוי זכויות אוניברסאליות במערכת הביטחון הסוציאלי בישראל. בתוך ג'. גל ומ. אייזנשטדט (עורכים), נגישות לצדק חברתית בישראל.

ירושלים: מרכז טאוב לחקר המדיניות החברתית בישראל, 187 - 224.
• ברק-ארז, דפנה (2002). מדיניות הרווחה בישראל בין החקיקה לבירוקרטיה. עבודה, חברה ומשפט
ט 175.

10. השפעות מערכות הביטחון הסוציאלי
• קרומר-נבו וברק ע. (2006) מחקר פעולה משתף: מערכת הרווחה מנקודת מבטם של צרכני
הרווחה. ביטחון סוציאלי, 72, 11-37.
• דורון, א. (1988). הגדרת העוני ומדידתו - הסוגיה הלא פתורה. ביטחון סוציאלי, 32, 15-32.
• דורון, א. וקרמר, ר. (1992). מדינת הרווחה בישראל. תל אביב: עם עובד, עמ' 139 - 150.
• המוסד לביטוח לאומי (2008). מימדי העוני והפערים החברתיים - 2007/8: דוח ביניים. ירושלים:
המוסד לביטוח לאומי.

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :

מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 100 %
הרצאה 0 %
השתתפות 0 %
הגשת עבודה 0 %
הגשת תרגילים 0 %
הגשת דו"חות 0 %
פרויקט מחקר 0 %
בחנים 0 %
אחר 0 %

מידע נוסף / הערות:

אין